

Nuoret arvostavat monipuolista kielitaitoa ja haluavat osata kieliä laajentaakseen maailmankuvaansa

Englantia lukuun ottamatta vieraiden kielten oppilasmäärät ovat viime vuosina laskeneet ja koulussa opiskeltujen kielten kirjo on kaventunut. Tätä ilmiötä selitetään monesti sillä, että nuoret eivät valitse koulussa kieliä. Kysyimme keväällä 2023 nuorilta itseltään, miten he suhtautuvat kielitaitoon ja kielten opiskeluun. Tulokset kertovat, että motivaatiota kielten opiskeluun kyllä löytyy, joten syyt kielivalintojen kapenemiseen löytyvät muualta.

Julkaistu 6. syyskuuta 2023 | Kirjoittaneet: Outi Veivo, Katja Mäntylä, Karoliina Inha ja Jaana Toomar

Taustaa

Suomessa on viime vuosikymmeninä tehty päätöksiä, jotka ovat horjuttaneet mahdollisuuksia opiskella kieliä monipuolisesti (Sajavaara 2006, Mäntylä ym. 2021). Esimerkiksi velvoite turjota yli 30 000 asukkaalla kunnissa useampaa vaihtoehtoa ensinmääräiseksi vieraaksi kielesi alakoulussa kumottiin vuonna 1998 (Pyykkö 2017: 27) ja velvoite tarjota valinnaisia kieliä yläkoulussa poistettiin kunnilta vuonna 1993 (Finlex 688/1993). Kielten painoarvo lukiossa puolestaan väheni vuonna 2006, kun ylioppilastutkinnon reaalkoe palautettiin yksittäiseksi reaalkokeksi (Finlex 915/2005). Joitain paikkausyrityksiä on tehty, niistä merkittävimpänä vieraan kielen tai toisen kotimaisen kielen opetuksen varhentaminen alkamaan jo ensimmäisellä luokalla, mutta se ei juuri ole joutunut tilannetta. Suuri osa kunnista tarjoaa ensimmäiseksi vieraaksi kielesi edelleen ainostaan englantia.

Aiemmissa tutkimuksissamme olemme selvittäneet opettajien käsityksiä syistä kielivalintojen kapenemiselle. Opettajille suunnatussa *English only?* -kyselyssä kaksi vuotta sitten opettajat arvelivat kielivalintojen kapenemisen olevan yhteydessä siihen, että kielten opiskelu koetaan liian työlääksi (Mäntylä ym. 2021, Veivo ym. 2021). Tällä tutkimuksella halusimme pureutua tarkemmin siihen, mitä ilmiötä selittäviä tekijöitä nuorten omista kokemuksista nousee.

Tietoa nuorten asenteista kyselytutkimuksella

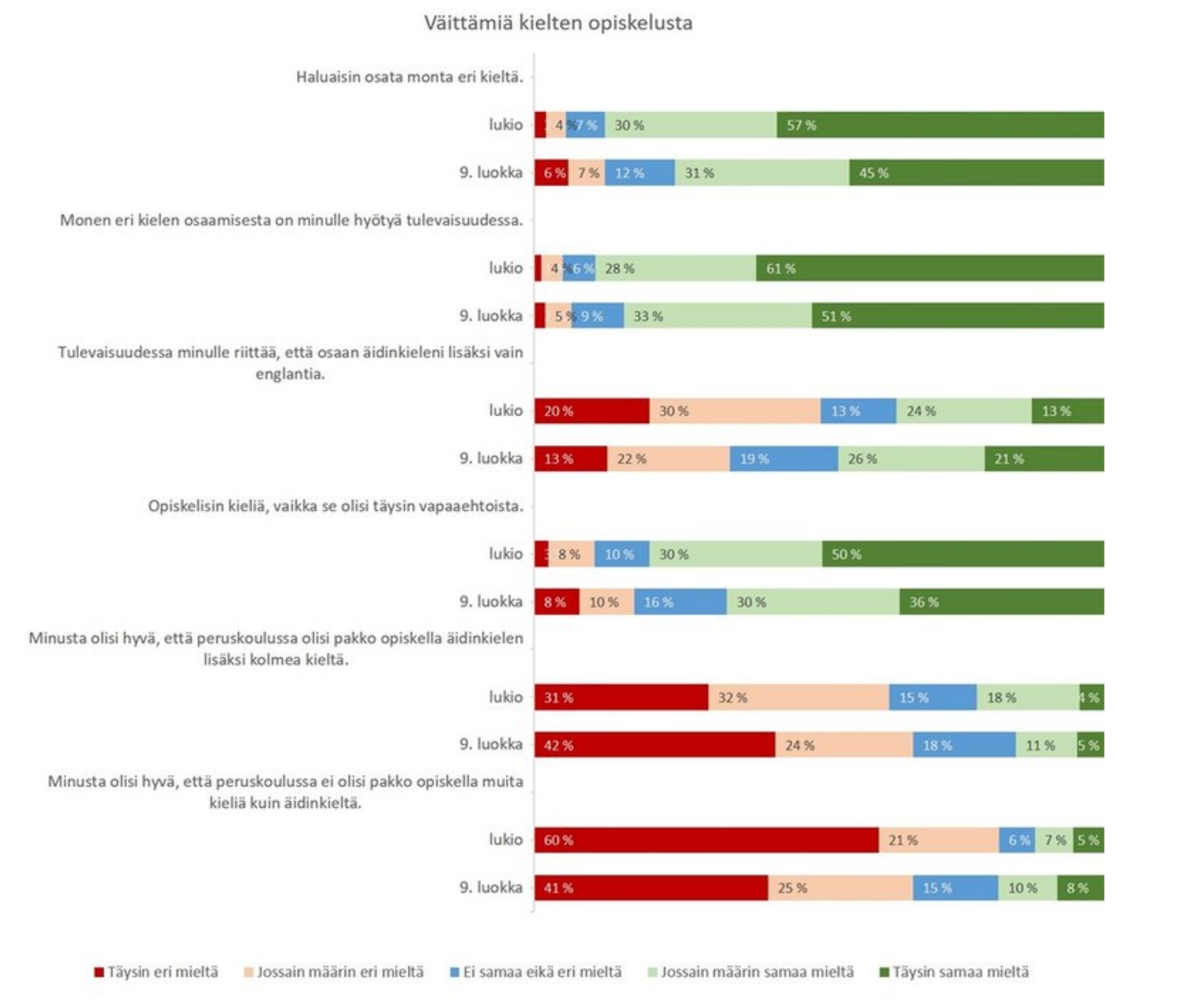
Tutkimuksessa asenteet on usein yhdistetty motivaatioon (ks. esim. Pham & Pham 2021). Tutkimusta asenteista jonkin tietyn kielen opiskelua kohtaan tai jossain tietyssä kontekstissa löytyy jonkin verran (ks. esim. Todor & Degi 2021). Sen sijaan tutkimuksia siitä, miten oppijat ylipäänsä suhtautuvat vieraiden kielten oppimiseen, on vähemmän. Aloitimme selvittää suhtautumista kielten opiskeluun ja monipuoliseen kielitaitoon haastattelulla, joita Karoliina Inha teki lukioissa eri puolilla Suomea keväällä ja syysyllä 2022. Haastatteluihin osallistui yhteensä 22 lukioalaista. Haastatteluilta esiin nousseista teemoista tuli sysäys tutkia opiskelijoiden suhtautumista kieltenopiskeluun myös huomattavasti laajemmalla otoksella. Laadimme keväällä 2023 aiemman kirjallisuuden ja lukioalaishaastattelujen pohjalta yksityiskohtaisemman kyselyyn laajempaa levitystä varten.

Kohderyhmäksi valitsimme lukiolaiset, mutta halusimme tietoa myös siitä, millaisia asenteita oppilailta on perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nielivaiheessa, joten otimme levytykseen mukaan myös yhdeksäsluokkalaiset. Ammattiopiskelijat rajattiin tässä vaiheessa tutkimuksen ulkopuolelle, mutta vastaava kysely on tarkoitus toteuttaa ammattillisen koulutuksen puolella myöhemmin. Kyselyssä oli kysymyksiä oppilaiden ja opiskelijoiden tekemistä kielivalinnoista, heidän suhtautumisestaan monipuoliseen kielitaitoon ja kielten opiskeluun sekä heidän kielenoppimiskokemuksistaan. Kysely oli vastattavissa maalisi-huhtikuussa 2023 kolmen viikon ajan.

Kyselyä levitettiin SUKOLin ja sen alayhdistysten sekä Kieliverkoston postituslistojen kautta. Kirjoittajat tiedottivat kyselystä myös omilla sosiaalisessa median kanavillaan. Aihe tuntui eduskuntavaalikeväänä kiinnostavan, sillä kyselyyn vastasi valtaosa median määrän, 1662 nuorta eri puolilta Suomea (vastaajien kotikuntaa 150). Vastaukset jakautuivat melko tasaisesti peruskouluisten ja lukiolaisten välillä, sillä yhdeksäsluokkalaisia vastaajista oli 725 (vastaajien ikä keskimäärin 15,3 vuotta) ja lukiolaisia 937 (vastaajien ikä keskimäärin 16,9 vuotta).

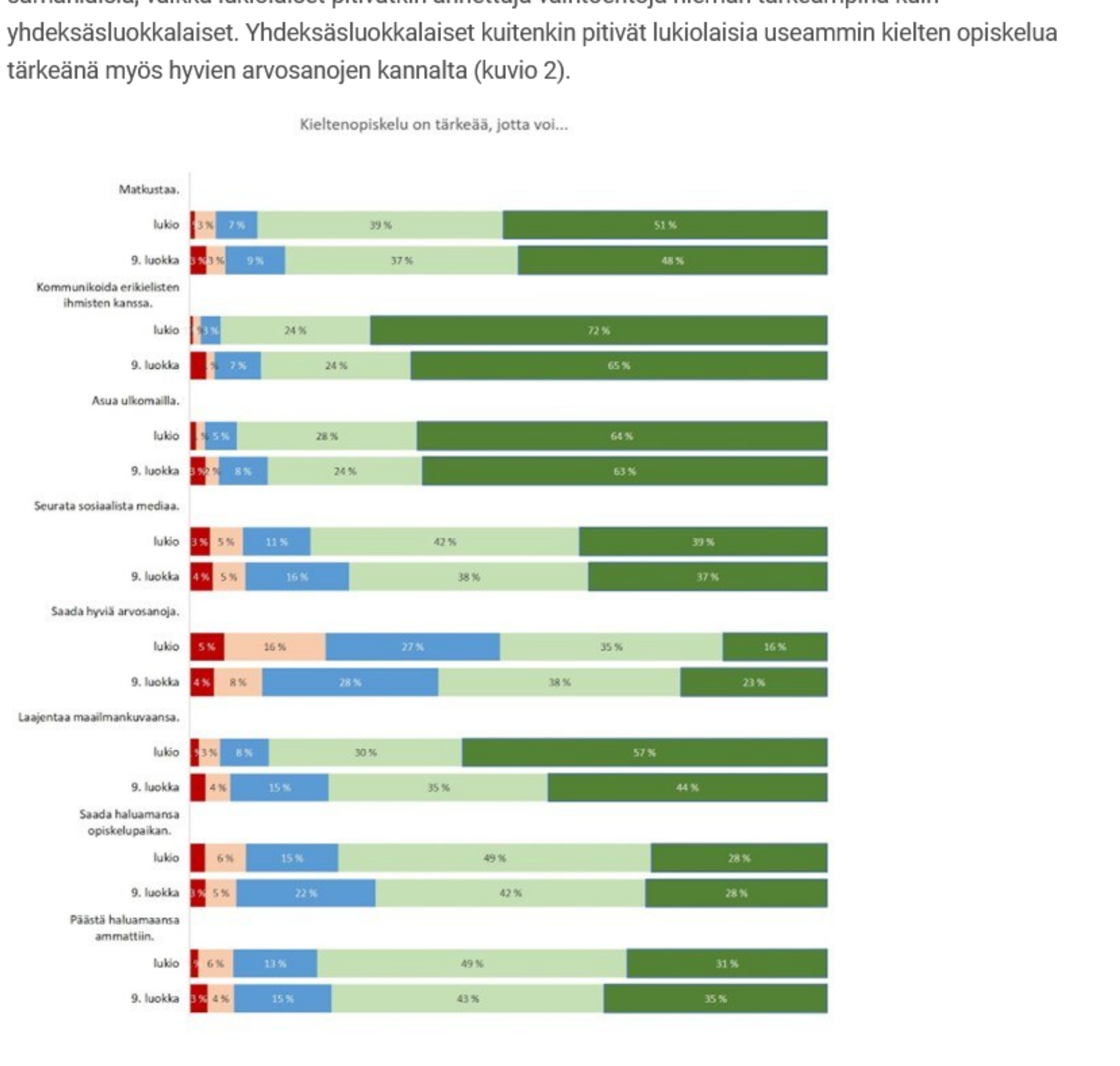
Nuoret suhtautuvat monipuoliseen kielitaidon kehittämiseen

Kyselytutkimuksen tulokset osoittivat selkeästi, että valtaosa nuorista suhtautuu monipuoliseen kielitaitoon myönteisesti. 87 prosenttia vastaajista koki, että monen eri kielen osaamisesta on hyötystä tulevaisuudessa, 82 prosenttia haluaisi osata monta eri kieltä ja 74 prosenttia opiskelisi kieliä, vaikka se olisi täysin vapaaehtoista. Kuten kuvioista 1 alla käy ilmi, lukiolaiset suhtautuivat monipuoliseen kielitaidon kehittämiseen kautta linjan hieman myönteisemmin kuin yhdeksäsluokkalaiset. Mielenkiintoisin ero kumpuaa suhtautumisessa väittämään, ettei äidinkielen lisäksi tarvitse osata kuin englantia. Lukiolaisista puolet on eri mieltä väittämän kanssa, kun taas 9.-luokkalaisten vastaukset jakautuvat tasaisemmin asteikolle ja vain runsas kolmasosa heistä on väittämän kanssa eri mieltä. Kyselyssä kysyttiin myös nuorten suhtautumisesta kieltenopiskeluun pakollisuuteen. Nuorten vastaukset peilaavat nykyjärjestelmää, joka velvoittaa opiskelemaan kahta pakollista kieltä perusopetuksen aikana.

Kuvio 1. Lukiolaisten ja 9.-luokkalaisten vastaukset väittämiin kielten opiskelusta - prosenttiosuudet eri vaihtoehdon valinneista vastaajista.

Kun kysyttiin tarkemmin, miksi kielten opiskelu olisi nuorista tärkeää, vastaukset osoittivat, että nuoret haluavat pitää oman maailman avoimena (kuvio 2 alla). Nuoret haluavat opiskella kieliä, jotta he voivat kommunikoida erikielisten ihmisten kanssa, mutta haaveissa siintää myös matkustelu ja asuminen ulkomailla. Hyvin moni näki kielten opiskelussa myös hyötynäkökulman. Lähes 80 prosenttia vastaajista arveli kielten parantavan työllistymismahdollisuuksia ja 74 prosenttia näki niiden olevan tärkeitä tulevan opiskelupaikan saamiseksi. Erittäin merkittävää kuitenkin on, että kielten opiskelu ei pidetty tärkeänä vain oman liikkumisen tai tulevan uran kannalta, vaan että valtaosa vastaajista, 84 prosenttia, piti kielten opiskelua tärkeänä maailmankuvan laajentamiseksi. Tämä osoittaa, että nuoret ymmärtävät hyvin sen, että uuden kielen oppiminen antaa mahdollisuuden tarkastella maailmaa uudesta näkökulmasta ja että he arvostavat tätä mahdollisuutta. Yhdeksäsluokkalaisten ja lukiolaisten arvostukset olivat hyvin samanlaisia, vaikka lukiolaiset pitivätkin annettuja vaihtoehtoja hieman tärkeämpinä kuin yhdeksäsluokkalaiset. Yhdeksäsluokkalaiset kuitenkin pitivät lukiolaisia useammin kielten opiskelua tärkeänä myös hyvien arvosanojen kannalta (kuvio 2).

Kuvio 2. Lukiolaisten ja 9.-luokkalaisten vastaukset kysymykseen, miksi kielten opiskelu on tärkeää - prosenttiosuudet eri vaihtoehdon valinneista vastaajista.

Kielten opiskelu kiinnostaa, mutta on käytännössä vaikeaa

Kiinnostusta kielten opiskeluun siis on. Kiinnostuksen syyt kertovat vahvasta henkilökohtaisesta ja oppijasta itsestään lähtevästä motivaatiosta. Kyselymme osoitti myös, että koulussa hankittu kielitaito koetaan hyödylliseksi. Olemme siltikin tilanteessa, jossa kieliä valitaan niukasti tai niiden opiskelu keskeytyy viimeistään toiselle asteelle mennessä. Tutkimuksemme tulokset viittaavat siihen, että syyt tähän löytyvät koulujen, kuntien ja koulutusjärjestelmän toiminnasta ja rakenteista. Kielivalikoima on useassa kunnassa supistettu, joten valinnanvaraa ei innokkaallekaan opiskelijalle ole. Vaaditut ryhmäkoot ovat niin suuria, ettei ryhmiä synny lainkaan. Ryhmiä on saatettu yhdistää, eli kielen tunneille osallistukseen peruskoululainen pitäisi vaeltaa toiseen koulun ehkä toiselle puolelle kaupunkia. Valinnaisten kielten tunnint on usein sijoitettu käytännön sivistysaikaiseen aamuun tai myöhäiseen iltapäivään. Miten monessa muussa oppiaineessa opiskelu vaatii oppijalta motivaation lisäksi näin monen käyttäytymisen esteen ylittämistä? Aiemmissa tutkimuksissamme kieltenopettajat ovat nimenneet kuitenkin opiskelun työläyden syyksi kielivalintojen kapenemiselle. Nuorten omista vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että kyse on pikemminkin koko lukion kuormittavuudesta. Kun pakollisten kurssien oppitunnit ja muutenkin viedät paljon aikaa, eivät lukiolaiset ota ohjelmaansa valinnaisia kieliä, jotka voisivat aikaa koettavien vieraitten vuorokaudesta.

Kyselytutkimuksen aineisto on varsin laaja, joten tähän artikkeliin olemme valinneet vain muutamia tärkeimpiä alustavia tuloksia aineistosta. Koska avokysymyksiin annettuja vastauksia ei ole vielä analysoitu, esimerkiksi tieto nuorten mielestä tärkeistä oppia kieliä on vielä täydennyksessä. Kaiken kaikkiaan tulokset nuorten suhtautumisesta kielten oppimiseen olivat myönteisempiä kuin mitä viime aikoina toteutuneet kielivalinnat antavat ymmärtää. Syitä tähän on jo mainittu edellä. Tuloksiin on luonnollisesti voinut vaikuttaa myös se, että kyselyn teettäminen ja kyselylinkin jakaminen perustui kieltenopettajien omaan aktiivisuuteen. On siis mahdollista, että kyselyä ovat jakanee eteenpäin etenkin ne opettajat, jotka itse kantavat huolet kapenevista kielivalinnoista ja ovat ehkä keskustelleet asiasta enemmän oppilaiden kanssa. Toisaalta vastaajien suuri määrä (1662) lisää tulosten luotettavuutta ja yleistettävyyttä. Vastaukset viittaavat siis vahvasti siihen, että valtaosa nuorista suhtautuu kielten opiskeluun positiivisesti ja haluaisi opiskella kieliä.

Kielivalintojen tervehdyttäminen vaatii rohkeutta päättäjiltä

Aiemmissa tutkimuksissa ja julkisessa keskustelussa on paljon vedottu siihen, että kielten opiskelu on työlästä, ja siksi kieliä ei valita. Työläys ja rannkuus näyttäisi kuitenkin juontuvan lukioista kokonaisuudessaan enemmän kuin juuri kielialanesta ja niiden opetuksesta. Kiinnostusta kielten opiskeluun on, ja nuoret näkevät kielit ja kielitaidon merkityksellisinä ja hyödyllisinä. Nuorten vastaustensa heijastuu paitsi kielten väliarvo opinnoissa ja työelämässä, myös kielen merkitys yhteiskunnassa sekä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja ymmärryksessä. Valintojen sijaan onkin syytä puhua mahdollisuuksista, sillä nuoret itse haluaisivat opiskella kieliä. Koulujärjestelmä ja kielikoulutuspoliittiset päätökset valittavat osittain kielten opetuksen tue.

Miksei kielten opiskeluun sitten tarjota paremmin mahdollisuuksia? Miksi useissa kunnissa on ainoa vaihtoehto ensimmäiseksi vieraaksi kielesi? Miksi vaadittu ryhmäkoko on määrätty niin suureksi, että valinnaisen kielen ryhmää ei synny? Miksi valinnaista kieltä opiskelevalle ei taata kielen opiskelua omassa lähikoulussa? On mahdollista, että kielivalikoima laajentaminen ei ole. Tampere on hyvä esimerkki kaupungista, jossa on tehty pitkäjänteistä kielenvalintojen ylläpitämistä. Jokainen koulu tarjoaa vähintään kahta vierasta kieltä englannin ohella ensimmäiseksi vieraaksi kielesi. Kaupunki on sitoutunut siihen, että opiskelua jatkuu läpi peruskoulu. Syksyllä 2023 jo noin 40 prosenttia Tampereen ekaluokkalaista alkaa kielikouluun kuin kuin englantia, joka tulee lukujärjestykseen myöhemmin.

Nuoret itse haluavat osata kieliä, jotta voivat ymmärtää muita ihmisiä ja kulttuureita. He ymmärtävät, että kielitaito on avain osallisuuteen ja osallistumiseen. On yhteiskunnan ja päättäjien aika antaa nuorille siihen mahdollisuus!

Outi Veivo (FT) on ranskan yliopistonlehtori Turun yliopistossa Kieli- ja käännöstieteiden laitoksella

Katja Mäntylä (FT, dos.) on englannin yliopistonlehtori Jyväskylän opistossa Kieli- ja viestintätieteiden laitoksella

Karoliina Inha (FM) on väitöskirjantutkija Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa ja suunnittelija LUKKI-hankkeessa

Jaana Toomar (FL) on soveltavan kielitieteen yliopistonopettaja Jyväskylän yliopistossa Kieli- ja viestintätieteiden laitoksella

Lähteet

Finlex 688/1993. *Asetus peruskoulutuksen muuttamisesta*. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1993/19930688>

Finlex 915/2005. *Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta*. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050915>

Mäntylä, K., O. Veivo, P. Pollari & J. Toomar. (2021). English only? Kielten opettajien käsityksiä kielivalintojen monipuolistamisen esteistä ja keinoista. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 12(2). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2021/english-only-kielten-opettajien-kasityksia-kielivalintojen-monipuolistamisen-esteista-ja-keinoista>

Pham, D. & Pham, T. (2021). Attitude and Motivation in Language Learning: A Review. *Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics*. 3. 64–72. <https://doi.org/10.32996/jeltal.2021.3.5.7>

Pyykkö, R. (2017). *Monikielisyys vahvuudeksi. Selvitys Suomen kielivaranon tilasta ja tasosta*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:51. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-535-8>

Todor, E.-M. & Degi, S. (2016). Language Attitudes and Motivation in Language Learning Experiences and Individual Strategies: What Does School Offer and What Does It Lack?. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica*. 8. 123–137. <https://doi.org/10.1515/ausp-2016-0022>

Sajavaara, K. (2006). Kielivalinnat ja kielten opiskelu. Teoksessa R. Alanen, H. Dufva & K. Mäntylä (toim.) *Kielen päällä. Näkökulmia kieleen ja kielenkäyttöön*. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. 223–254

Veivo, O., Pollari, P., Toomar, J., & Mäntylä, K. (2021). "Englanti jyrää": kieltenopettajien keinoja ja ehdotuksia kielivalintojen monipuolistamiseksi. Teoksessa R. Hildén, P. Porteaankorva-Koivisto, & T. Mäkipää (toim.), *Aineenopetus ja aiheneopetus* (pp. 49–70). Helsingin yliopisto. Ainedidaktisia tutkimuksia, 20. <http://hdl.handle.net/10138/340235>

kuuluu seuraaviin kategorioihin: [Kielitaito](#) [lukio](#) [kielivalinnat](#) [Kielten oppiminen](#) [kyselytutkimus](#) [asenteet](#)

Ota meihin yhteyttä!

Yhteydenottolomake

Postiosoite:
Soveltavan kielentutkimuksen keskus
PL 35
40014 Jyväskylän yliopisto

Käyntiosoite:
Agora, Mattilanniemi 2

Sähköposti: [kieliverkosto\(at\)utu.fi](mailto:kieliverkosto(at)utu.fi)
Twitter: [@kieliverkosto](https://twitter.com/kieliverkosto)
Instagram: [kieliverkosto](https://www.instagram.com/kieliverkosto)

Litty postitustilalle: <http://lists.jyu.fi/mailman/listinfo/kieliverkosto>

Artikkeliin viittaaminen

Veivo, O., Mäntylä, K., Inha, K. & Toomar, J. (2023). Nuoret arvostavat monipuolista kielitaitoa ja haluavat osata kieliä laajentaakseen maailmankuvaansa. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 14(4).

Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2023/nuoret-arvostavat-monipuolista-kielitaitoa-ja-haluavat-osata-kielia-laajentaakseen-maailmankuvaansa>

Kieli, koulutus ja yhteiskunta – syyskuu 2023

Mitä värejä kielten syyskuus?

Nuoret arvostavat monipuolista kielitaitoa ja haluavat osata kieliä laajentaakseen maailmankuvaansa

VR-ympäristö etäopiskelun monipuolistajana – yhdysvaltalaisien ja suomalaisten suomen kielen opiskelijoiden vuorovaikutusta kansainvälisessä luokkahuoneessa

Supporting teacher collaboration in bilingual education: Sharing the CLIL pie

Varhaisista ruotintunetuista osaksi opettajankoulutusta – Tidig svenskundervisning i lärarutbildningen

Ruotsin A-oppimäärien tavoitteet ja opettajien käsityksiä niiden arvioinnista

Seurakunnan ystäväperhehoitinta kompansina suomalaisuuteen ja Suomeen

Huolipuhetta kielestä vai kieltitaitojen karsimista? – Kommentti Saarikiven ja Koskisen raporttiin "Monikielisiä sivistäisiä vai englanninkielisiä ratkaisuja?"

EALTA-konferenssista suuntaviivoja kohti kestävämpää kielitaidon arviointia